

УДК 7.012:687.016

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ: ЖІНОЧИЙ ВЕРХНІЙ ОДЯГ

СКАСКИВ Олеся, ЧУПРИНА Наталія

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
skaskiv26@gmail.com chouprina@ukr.net

Дослідження спрямоване на виявлення стратегій ревіталізації традиційного українського верхнього вбрання, яке є найбільш монументальним та конструктивно складним елементом українського національного строю, у розробках сучасних вітчизняних дизайнерів одягу. Основою аналізу стали гуня, свита та кожух. Це зумовлено тим, що вони відображають три різні способи відтворення традиції у сучасному дизайні. На прикладі одягових моделей таких українських сучасних брендів, як Gushka, Shypelyk та Bevza з'ясовано різнохарактерні дизайнерські підходи, які полягають у збереженні та достеменному відтворенні ремесла, зміні символічного наповнення, технологічному покращенні форми та деконструкції форми.

Ключові слова: мода; національний костюм; мистецькі традиції; ревіталізація; переосмислення традицій; культурна глобалізація.

ВСТУП

Модна індустрія все більше тяжіє до глобалізації, тобто стає більш уніфікованою, що загрожує нівелюванню локальних традицій та зникненню традиційних ремесл. Відповідно їхнє переосмислення та адаптація сприяють збереженню автентичності, виконуючи таким чином роль збереження традиційної мистецької спадщини.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є дослідити способи трансформації наймонументальнішого елементу українського традиційного вбрання – верхнього одягу – у сучасні дизайнерські розробки, як носія культурної ідентичності в умовах глобалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Незважаючи на те, що українські мистецькі традиції розвивались у тісній взаємодії з художнім надбанням інших етносів, мистецькій одяговій культурі України вдалося сформувати та зберегти свої характерні індивідуальні риси. Найповніше це відтворює стрій, який несе у собі естетику та гармонію народу [4]. Верхній плечовий одяг покликаний захищати у непогоду, а також він є найбільший монументальним елементом строю. Гуня коцована стала невід'ємним вбранням гуцулів у XVII–XVIII століттях, її носили виключно усі групи населення незалежно від пори року та погоди. Полотно для неї ткали на ручному верстаті, далі з нього шили сам виріб, технологія передбачала

якнайменше втручання у його структуру [5]. Сучасному вітчизняному бренду модного одягу *Gushka* вдалося зберегти характерний силует та ворсисту фактуру гуні коцовані, а також повний цикл її виготовлення вручну, та водночас актуалізувати виріб, зробивши його доступним для носіння у повсякденному житті для більш широкого кола людей, навіть за межами України [6].

Рис. 1. Трансформація гуні: а – жінки одягнені в традиційні гуні, Хуст (листівка часів першої світової війни) [5];
б – сучасна ревіталізація гуні, *Gushka* [6].

Свиту носили зазвичай у центральних регіонах України у 19 столітті, в її основі закладений прямокутний силует, а виготовляли її з домотканого сукна. Декоративні риси, крій спини, кількість клинів на задній частині визначались відповідно до регіональних особливостей [2]. Український бренд *Shypelyk* переосмислив традиційну свиту, технологічного адаптувавши його під сучасні потреби. Дизайнерка зберегла характерний силует і трансформувала традиційне вбрання у інноваційний виріб, за рахунок сучасного коттону із латексним напilenням, із якого був пошитий виріб. Сучасна свита є стійкою до вологи та вітру. Також виріб був покращений за рахунок потайних застібок, а вишитий декор трансформувався у авторський, вручну вив'язаний гачком [8].

Рис. 2. Трансформація свити: а – Свита жіноча. Київщина, Обухівський р-н, с. Підгірці. 1883 р. [7];
б – сучасна ревіталізація свити, *Shypelyk* [8]

Найскладнішим за конструкцією та технологією виконання, традиційним верхнім виробом вважається кожух, який побутував на Гуцульщині. Його силует сформувався за рахунок об'ємним овечих шкур, які зшиваються вручну швами назовні, підкреслюючи їх кулірами та складній системі клинів у по боках кожуха. А також кожуху був притаманний яскравий декор у вигляді аплікацій зі шкіри чи ниток [3].

Сучасний кожух, у виконанні бренду Bevza демонструє мінімалістичну чисту форму, без етнографічної наповненості. Дизайнерка зберігає архаїчний силует, проте замість натуральної овчини, використовує текстильну імітацію. Виріб вив'язаний вручну з текстильних пасем [1].

а б
Рис. 3. Трансформація кожуха: а – Традиційний український кожух [3];
б – сучасна ревіталізація кожуха, Bevza, весна-літо 2021 [1]

З метою порівняння сучасних підходів ревіталізації мистецьких традицій в дизайні сучасного одягу, дизайнерські стратегії було систематизовано за ключовими ознаками одягових виробів за такими критеріями як конструкція та крій; матеріали та фактури, семантика та декор, що являють собою ключові засоби формування функціональної досконалості, семантичної значущості та декоративної цілісності (табл. 1.)

Таблиця 1

Порівняльна таблиця ключових ознак трансформації одягу
в сучасному дизайні

Бренд/ Об'єкт дослідження	Матеріал та фактура	Конструкція та крій	Семантика та декор
Етнографічний прототип	Гуня. Домоткане сукно, натуральна овчина	Свита. Традиційний прямокутний крій, вставні клини	Кожух. Локальна вишивка, аплікація
Gushka, гуня, збереження ремесла	Автентичне ткацтво із вовни, ліжникарство	Адаптація народного крою до сучасної ергономіки	Характерна фактура вовни
Shypelyk, свита, технологічна модернізація	Інноваційний коттон із латексним напленням, із метою захист від вологи та вітру)	Відтворення характерного силуету, використання потайної застібки	Авторський декор
Bevza, кожух, текстильна імітація "руна"	Трикотажна імітація руна	Архітектурна деконструкція, мінімалізм	Основний акцент на формі, який відтворює традиційний силует, відсутність декору

За допомогою порівняння, вдалося зрозуміти, що ревіталізація традицій у сучасному дизайні варіюється і досягається за допомогою адаптації автентичних технік, силуетів, конструктивних особливостей відповідно до вимог сучасного споживача.

ВИСНОВКИ

Дизайнерські розробки доводять ефективність адаптації національного коду щодо вимог сучасності, зберігаючи при цьому традицію. Така одягова модель трансформується з етнографічного об'єкта і стає історичною цитатою, яка може конкурувати на глобальній модній арені, транслуючи світу українську ідентичність та інтелектуальний креативний виріб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кампейн BEVZA SS21. Ukrainian Fashion Week. URL: <http://fashionweek.ua/uk/news/kampejn-bevza-ss21/> (дата звернення: 17.02.2026).
2. *Історія декоративного мистецтва України* : у 5 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2009. Т. 3 : Мистецтво XIX століття. 400 с.
3. Кожух: види та крій. Вінницький обласний центр народної творчості. URL: <https://ocnt.com.ua/ukrayinske-zymove-vbrannya-vydy-ta-obryadove-znachennya/5-kozhuh-krovecz/> (дата звернення: 17.02.2026).
4. Косміна О. Українське народне вбрання = Ukrainian folk costume : [набір листівок] / фот. В. Машков. Київ : Балтія-Друк, 2006. 26 лист.
5. Люди в овечих шкурах: історія створення карпатської гуні-коцовані. Локальна історія. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/liudi-v-ovechikh-shkurakh-istoriia-stvorennia-karpatskoyi-guni-kotsovani/> (дата звернення: 17.02.2026).
6. Одяг: Gushka Outerwear. Gushka.ua. URL: <https://gushka.ua/shop/outerwear> (дата звернення: 17.02.2026).
7. Свитка (1883): [експонат]. Музей Івана Гончара. URL: <https://honchar.org.ua/collections/detail/2928> (дата звернення: 17.02.2026).
8. Shypelyk: переосмислення традиційного крою. Shypelyk.com. URL: <https://shypelyk.com/> (дата звернення: 17.02.2026).

SKASKIV O., CHUPRINA N.

CULTURAL HERITAGE IN CONTEMPORARY DESIGN: WOMEN'S OUTERWEAR

The research was aimed at identifying strategies for revitalizing traditional Ukrainian outerwear, which was the most monumental and structurally complex element of the Ukrainian national costume, in the designs of modern domestic clothing designers. The analysis was based on the gunya, svyta, and kozhukh. This was due to the fact that they reflect three different ways of reproducing tradition in modern design. Using the example of clothing models of such modern Ukrainian brands as Gushka, Shypelyk, Skaskiv.O, and Bevza, diverse design approaches were identified, which consist in preserving and accurately reproducing the craft, changing the symbolic content, technological improvement of the form, and deconstruction of the form.

Key words: fashion; national costume; artistic traditions revitalization; rethinking of traditions; cultural globalization.